

Marek Florek

Tudorów, gm. Opatów, woj.
tarnobrzeskie, St. 1, AZP 87-71/8

Informator Archeologiczny : badania 24, 112

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

znanie układu przestrzennego westwerku — sprawa ewentualnej wieży w pierwotnym założeniu kościoła. 3) dalsze badania zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy klasztornej, a w związku z tym konieczność rozpoznania nawarstwień kulturowych od wschodniej strony klasztoru i kościoła tzn. od strony miasta 4) prace nad chronologią zarówno najstarszego kościoła, jak i zabudowy klasztornej.

W bieżącym roku eksplorowano ogółem 41 wykopów (od LI do LXLII), o bardzo zróżnicowanych wymiarach, jak i miąższości warstw kulturowych.

Ad. 1. Odstonięto dobrze zachowane relikty przyziemia klasztoru pozwalające na rekonstrukcję zabudowy po północnej stronie świątyni, jako regularne założenie klasztorne wraz z krużgankami, zamykające przestrzeń dziedzińca od strony północnej i zachodniej. Zabudowa od strony wschodniej została zniszczona przez budynek obecnej plebanii. W partii północno-zachodniej zachowały się podpiwniczenia. Dziedziniec klasztorny pokrywał bruk kamienny którego fragmenty odkryto podczas badań.

Ad. 2. Prace skoncentrowane w obrębie obecnej przestrzeni międzywieżowej w zachodnim masywie kościoła NMP, ujawniły dalszy przebieg fundamentów wieży romańskiej, usytuowanej w centralnej partii westwerku. Tym samym uzyskano pełne potwierdzenie ubiegłorocznych odkryć.

Ad. 3. Rozpoznanie terenu od strony wschodniej pozwoliło na ustalenia w zakresie pierwotnej topografii tego obszaru, jak również intensywności zasiedlenia na badanym terenie. Stwierdzono, że od strony miasta teren pierwotnie opadał znacznie w kierunku zabudowy miejskiej, tworząc pomiędzy klasztorem, a miastem dość poważne obniżenie. Badania obszaru zajętego przez klasztor od strony wschodniej ujawniły daleko idące przebudowy, szczególnie widoczne w partii zachodniej.

Ad. 4. Na podstawie analizy układu stratygraficznego, jak i materiałów archeologicznych i architektonicznych, znalazły pełne potwierdzenie ubiegłoroczne ustalenia dotyczące czasu powstania pierwszego kościoła i pierwotnego osadnictwa na badanym terenie na I połowę XII wieku. Najwcześniejsze relikty zabudowy klasztornej można datować na XIII-XIV wiek, a najmłodsze w szerokich ramach czasów nowożytnych, chociaż już teraz widoczne są wyraźne ślady kolejnych faz budowy. Ich ścisła chronologia wraz z datowaniem masywu wieżowego będą w najbliższym czasie przedmiotem badań.

Podsumowując tegoroczne wyniki badań należy zwrócić uwagę przede wszystkim na odkrycie i przebadanie plan-zach części klasztoru, określenie przebiegu pierwotnego westwerku kościoła NMP, oraz uzyskanie kolejnych danych na temat chronologii kościoła i zespołu klasztornego.

**Tudorów, gm. Opatów woj.
tarnobrzelskie St. 1 AZP B7-
71/8**

**Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu**

Badania prowadził mgr Marek Florek. Finansowało Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu. Drugi sezon badań. Wieża obronno-mieszkalna z XIV-XVII w.

Badania miały charakter uzupełniający w stosunku do prac z roku 1989. Wykonano wykopy badawcze i sondażowe o łącznej powierzchni 45 m² (w roku 1989 — 100 m²), dokonując m.in. przekopu przez wał po południowej stronie wieży oraz rozpoznając nawarstwienia po jej stronie północnej. Ponadto przy pomocy sondazy zweryfikowano wyniki ubiegłorocznych wierceń potwierdzając hipotezę o istnieniu grobli i stawów.

Badania potwierdziły i uzupełniły wyniki uzyskane w roku ubiegłym:

1. wieża w Tudorowie nie stanowi części większego założenia murowanego — zamku, lecz funkcjonowała samodzielnie; nie pełniła też nigdy funkcji ściśle mieszkalnych, lecz miała raczej charakter prestiżowo-obronny.

2. na całość założenia składały się: wieża murowana z dodatkowymi elementami obronnymi w postaci systemu wałów kamiennieo-ziemnych, fosy, grobli i stawów (stan. 1) oraz zespół mieszkalno-gospodarczy (folwarczny), zbudowany z drewna, pozbawiony trwałych elementów obronnych (stan. 2)

3. Można wyróżnić 3 fazy funkcjonowania wieży i towarzyszących jej umocnień:

I — 1 poł. XIV w. — XV/XVI lub pocz. XVI w.

II — 1 poł. XVI w. — 1 poł. XVII w.

III — poł. XVII w. — koniec XVII lub pocz. XVIII w.

Zespół folwarczny (stan. 2) funkcjonował do lat 20-tych XX w.

Materiały i dokumentację złożono w Biurze Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu.

Badania zakończono.